

22500, Вінницька обл., м. Липовець, вул. Вишнева, 26 IBAN UA273510050000026001878844775 в АТ «УКРСИББАНК» МФО 351005, код ЄДРПОУ 39130652, E-mail: tov.dovkillya@gmail.com, Тел. (097)-29-177-15, (068)-37-61-736

***ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ
ОЦІНКУ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І
СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2022 РІК***

Директор ТОВ «Довкілля»

Василь ДИШКАНТ

ВІННИЦЯ 2021

ЗМІСТ

1. Вступ.....ст.2
2. Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2022 рік, зв'язок з іншими документами державного планування..... ст.3
3. Характеристику поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).....ст.5
4. Характеристику стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).....ст.25
5. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).....ст. 28
6. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.....ст.33
7. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків..... ст.38
8. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.....ст.41
9. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).....ст.42
10. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....ст.43
11. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності).....ст.43

12. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію.....	ст.44
--	-------

Вступ

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це процедура визначення, опису та аналізу наслідків для довкілля та здоров'я населення від реалізації державних програм планування та розвитку. Головна мета стратегічної екологічної оцінки — сприяння розвитку держави шляхом охорони навколишнього природного середовища, забезпечення безпеки життєдіяльності населення та дотримання екологічних вимог під час розроблення державних програм планування.

Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку (розвитку країн і регіонів, коли економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення і підтримувати життєдіяльність теперішніх та майбутніх поколінь) шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

1. Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2022 рік, зв'язок з іншими документами державного планування.

Програма економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2022 рік (далі – Програма) розроблена на основі аналізу соціально-економічної ситуації в області у 2021 році, з урахуванням завдань і положень Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. №695) та Плану заходів з її реалізації на 2021-2023 роки (затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 р. № 497-р), а також Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року (затверджена рішенням 42 сесії 7 скликання Вінницької обласної Ради від 21 лютого 2020 р. №921) та Плану заходів з її реалізації на 2021-2023 роки (затвердженого рішенням 42 сесії 7 скликання Вінницької обласної Ради від 21 лютого 2020 р. №922).

У Програмі визначено ключові заходи, які необхідно реалізувати для досягнення пріоритетних завдань розвитку Вінниччини у 2022 році. Також, представлені: прогностні критерії досягнення, основні показники економічного і соціального розвитку області на 2022 рік, а також орієнтовні переліки інвестиційних проєктів та галузевих програм, які планується реалізувати у 2022 році.

Головною метою Програми є забезпечення розвитку області шляхом створення необхідних умов для структурних зрушень в економіці, ефективного використання внутрішнього природно-ресурсного потенціалу, підвищення зайнятості населення, формування позитивного іміджу регіону, забезпечення якості та загальної доступності публічних послуг, підвищення добробуту та стимулювання гармонійного розвитку населення.

Методологічною основою розроблення Програми є Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», постанов Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки», від 26.04.2003 р. №621 «Про розроблення прогностних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєкту державного бюджету» (зі змінами), від 27.05.2020 р. №534 «Про затвердження Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020-2022 роки» та від 31.05.2021 р. № 586 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2022 – 2024 роки».

Програма визначає цілі, пріоритети та прогностні показники соціально-економічного розвитку на 2022 рік, а також заходи та шляхи їх досягнення, спрямовані на ефективне розв'язання проблем економічного і соціального розвитку та на створення необхідних умов для стабілізації економіки, подальшого зростання та запобігання економічному спаду.

Інформаційна складова Програми базується на фактичних показниках економічного і соціального розвитку Вінницької області за 2021 рік, за

наявною офіційною статистичною інформацією, а також пропозиціях структурних підрозділів обласної державної адміністрації, територіальних підрозділів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

З метою забезпечення балансу інтересів держави, найманих працівників та роботодавців визначені Програмою завдання і заходи реалізовуватимуться шляхом тісної співпраці органів державної влади та місцевого самоврядування, профспілок і роботодавців.

Програмою враховано реалізацію затверджених галузевих програм, враховано пропозиції постійних комісій обласної Ради, структурних підрозділів обласної державної адміністрації, які розробили відповідні розділи Програми.

Облдержадміністрація здійснює поточне управління і оперативний контроль ходу реалізації програмних заходів та щоквартально розміщує на офіційному веб-сайті інформацію про їх виконання. Річний звіт про виконання Програми подається на розгляд обласної Ради для затвердження його в установленому порядку.

Програма у процесі її виконання може уточнюватися. Зміни і доповнення до Програми затверджуються рішенням сесії обласної Ради за поданням обласної державної адміністрації.

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнози зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).

Клімат та метеорологічні умови

Клімат Вінницької області помірно-континентальний. Для нього характерні тривале, нежарке літо з достатньою кількістю вологи, порівняно коротка, несувора зима, рання весна, що є сприятливим для сільськогосподарського виробництва.

Вінницька область знаходиться в III зоні нестійкого зволоження. Середньорічні суми опадів на території області складають 440-590 мм. Найбільша кількість опадів буває на північному заході території Вінниччини. Максимум опадів припадає на травень-липень (130-170 мм). Найменш вологими є зимові місяці, на холодну пору року припадає 25% опадів: в грудні-лютому випадає 65-80 мм опадів.

Найхолоднішим місяцем є січень, найтеплішим – липень. Середня температура січня $-5,8^{\circ}\text{C}$, липня $+18,3^{\circ}\text{C}$. Середні амплітуди коливань температури протягом року не перевищують 25°C . Під впливом континентальних повітряних мас іноді спостерігається зниження температури в окремі дні до -32 , влітку – підвищення до $+37^{\circ}\text{C}$.

Із несприятливих кліматичних явищ на території області спостерігаються хуртовини (від 6 до 20 днів на рік), тумани в холодний період року (37-60 днів), грози з градом (3-5 днів). Тривалість світлового дня коливається від 8 до 16,5 годин.

Перехід від однієї пори року до іншої відбувається поступово. Стійкий перехід середньої добової температури через 0°C є початком весни. Це найчастіше буває в другій декаді березня. Весна триває близько двох місяців. Характерними рисами весни є: інтенсивне підвищення вдень температури, завдяки чому сходить стійкий сніговий покрив, відтає ґрунт, посилюється випаровування. У квітні середня температура повітря о 13-й годині досягає $+10...+13^{\circ}\text{C}$. Перехід середньої добової температури повітря через $+5^{\circ}\text{C}$ відбувається у першій декаді квітня, а через $+10^{\circ}\text{C}$ – наприкінці третьої декади. Встановлення теплої погоди і припинення нічних заморозків – такі умови переходу весни до літа. Літо триває з другої половини травня до першої половини вересня. У цей же час випадає найбільше дощів, переважно у вигляді злив. Кількість днів з опадами поступово зменшується з наближенням осені. Температура повітря о 13-й годині досягає в травні $+18...+20^{\circ}\text{C}$, в червні - серпні $+21...+25^{\circ}\text{C}$. Літні максимальні температури досягаються у липні й серпні $+35...+39^{\circ}\text{C}$. В літню пору переважають вологі вітри західного та північно-західного румбів, найбільший їх вплив спостерігається на північний захід від лінії Могилів-Подільський – Гайсин. Осінь настає з переходом середньої добової температури повітря через $+10^{\circ}\text{C}$ у бік зниження. Перед цим близько місяця стоїть тепла погода. Настання осені (перша декада

жовтня) супроводжується заморозками, загальним зниженням температури, зменшенням кількості опадів. Характерною рисою осені є повернення теплих сонячних днів. Осінь закінчується наприкінці листопада, коли середні добові температури повітря переходять через 0°C у бік зниження. В холодну пору (жовтень – квітень) відчутний вплив (особливо на південний схід від цієї лінії) сибірського антициклону з вітрами південних та південно-східних румбів. Перед настанням зими середні добові температури нижчі 0°C. До початку зими стоїть нестійка погода: морозні дні змінюються відлигою, не раз утворюється і сходить сніговий покрив. Відлиги під час зими є характерними, а температура повітря іноді підвищується до +10...+13°C. Найхолодніші місяці в області - січень і лютий. Середньомісячна температура повітря у Вінницькій області приведена в таблиці 2.1 (за даними Вінницького обласного центру з гідрометеорології).

За даними Вінницького обласного центру з гідрометеорології за останні 30 років середньорічна температура підвищилась на 1°C. Найбільші зміни з підвищення температури відбулися в холодний період року в січні-березні та влітку в липні-серпні. Також відбувається перерозподіл опадів протягом року – збільшення в січні, квітні, травні та менше влітку, що на фоні підвищення температури обумовлює дефіцит вологи, особливо на півдні області. Кількість опадів зазнала незначних змін.

У Вінницькій області, як в цілому по Україні, в останні роки спостерігаються аномальні спекотні періоди, які повторюватимуться частіше та стануть більш тривалими. Одночасно варто очікувати суворі зими, коли низькі значення температур (-32°C) можуть затягуватись на тиждень-другий. Така ж ситуація з опадами, немає звичної для Вінницької області помірності. Ще одна особливість сучасної погоди: при зустрічі холодних океанських повітряних мас із розжареним повітрям, надзвичайно висока вірогідність повітряних шквалів, граду, злив та гроз.

Атмосферне повітря

За даними ДУ «Вінницький ОЛЦ МОЗУ» та 14 її відокремлених районних та міжрайонних структурних підрозділів, які мають у своєму складі лабораторії, що здійснюють моніторингові дослідження стану об'єктів довкілля, в тому числі атмосферного повітря, дослідження вмісту шкідливих речовин в атмосферному повітрі (здійснюється у випадках виникнення надзвичайних подій (ситуацій), або загрози їх виникнення, а також за дорученнями та за зверненнями), встановлено:

На території Вінницької області охоплено моніторинговими дослідженнями атмосферного повітря 149 населених пунктів.

Із загальної кількості досліджень - 61,2% (2562 проби) проведено в міських поселеннях та 38,8% (1623 проби) - в сільських.

Протягом 2019 року (за останніми даними) в міських та сільських поселеннях досліджено 4185 проб повітря, з яких 290 проб не

відповідають вимогам за вмістом забруднюючих речовин, що складає 6,9%.

За результатами досліджень просліджується тенденція, до зростання забруднення.

На території міських поселень, рівень питомої ваги проб, з перевищенням гранично - допустимих шкідливих речовин, у 2017р. складав: 2,9%; в 2018р. - 5,8% то в 2019р. вже 8,5%. У сільських населених пунктах ситуація дещо краща, але тенденція та ж сама : 2017 - 2,7%, 2018р- 4,3%, 2019р — 4,4%.

У структурі визначених інгредієнтів найвища питома вага проб з перевищенням гранично-допустимих концентрацій (ГДК).

- у міських поселеннях реєструється по пилю: в 2019р. - 14,9%, 2018р.- 10,6%, відповідно в 2017р.- 5,8%; оксиду вуглецю в 2019р. - 8,1%, 2018р. - 5,5%, відповідно в 2017р. - 3,8%; фенолу і його похідних в 2019р. - 13,3%, 2018р. - 7,5%, відповідно в 2017р. - 4,2%; азоту діоксиду в 2019р. - 8,1%, 2018р. - 3,8%, формальдегіду - в 2019р. - 14,5%, в 2018р. - 11,4%.

- у сільській місцевості - по пилю в 2019р. - 11,7%, 2018р. - 14,4%, відповідно в 2017р.- 5,7%; оксиду вуглецю в 2019р. - 2,7%, 2018р. - 3,6%, відповідно в 2017р. - 5,2%; формальдегіду в 2019р. - 5,4%, 2018р.- 20,4%; сірчистому ангідриду - 1,3%, азоту діоксиду - 3,6%.

Висока питома вага проб повітря з перевищенням вмісту шкідливих речовин, за рахунок вмісту пилю, оксиду вуглецю, азоту діоксиду, фенолу та його похідних, формальдегіду.

Верифікація, отриманих за результатами лабораторних досліджень даних вмісту шкідливих речовин в атмосферному повітрі, здійснюється шляхом порівняння їх з величинами гранично-допустимих концентрацій регламентованих Наказом МОЗ України № 52 від 14.01.2020р «Про затвердження гігієнічних регламентів допустимого вмісту хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць».

Інформація про результати досліджень, у розрізі населених пунктів, територій, установ, що проводили дослідження, інгредієнтів та їх параметрів, щоквартально зводиться в базу даних ДУ «Вінницький обласний лабораторний центр МОЗ України». Аналогічні бази даних формуються у відокремлених структурних підрозділах.

У розрізі територіальних підрозділів інформація про стан атмосферного повітря в населених пунктах відповідно надається районним державним адміністраціям і органам місцевого самоврядування, для розміщення на їх сайтах та відповідного реагування.

Проведено розрахунки потреб у забезпеченні їх виконання. Реалізація заходів із задоволення потреб, певного дооснащення дозволить покращити результативність моніторингових досліджень, а отже розробляти більш дієві рекомендації щодо попередження та зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря.

Земельні ресурси

Територія області складає 2649,2 тис. га або 4,4 % від площі України (60354,9 тис. га).

Сільськогосподарська освоєність території Вінницької області є дуже високою: більша частина території - 2064,0 тис. га (77,9 % від загальної площі території області) зайнята сільськогосподарськими землями, із них: сільськогосподарських угідь 2014,2 тис. га (76,0 % від загальної площі), в тому числі ріллі 1725,5 тис. га (65,13 % від загальної площі території), перелогів 1,0 тис. га (0,04 %), багаторічних насаджень 51,4 тис. га (1,94%), сіножатей і пасовищ 263,3 тис. га (8,92 %).

За класифікацією ґрунтів і земель України та їх придатністю до сільськогосподарського виробництва ґрунти Вінниччини по родючості розміщуються від четвертого (70-61 бал) до восьмого (30-21 бал) класу. Це ґрунти від високої родючості (добрі землі) до групи ґрунтів низької якості (малоцінні землі) по загальній класифікації ґрунтів і земель України.

Основні ґрунти області - це чорноземи (50,1% площі сільськогосподарських угідь) та сірі лісові (майже 33%).

За даними агрохімічного обстеження сільськогосподарських угідь області середній показник вмісту гумусу в ґрунтах – від 2,88 до 2,70% (по зонах області). Зрівноважений або середній показник вмісту гумусу по області складає 2,69%, що є досить низьким показником. Ґрунтів з вмістом гумусу нижче критичного рівня (2,5%) в області нараховується 523,7 тис. га, що складає 41,4%.

Баланс поживних речовин у ґрунтах області, як і баланс вмісту органічної речовини (гумусу) є також дефіцитним.

За інформацією Вінницької філії ДУ "Держґрунтохорона" "Інституту охорони ґрунтів України за результатами аналітичних досліджень на обстежених ґрунтах земель сільськогосподарського призначення, забруднених площ важкими металами не виявлено. Забруднених площ сільськогосподарських угідь залишками пестицидів, які перевищують ГДК в області немає. Усі площі сільськогосподарських угідь у нашій області вважаються не забрудненими та використовуються для вирощування сільськогосподарських культур (ГДК=5,00 Кі/км²).

ДУ "Вінницький обласний лабораторний центр МОЗ України" в ході моніторингу за станом забруднення ґрунту за звітний період досліджено:

- 1712 проб ґрунту на хімічні показники, з яких не відповідає нормативам 76 - 4,4%;
- 1605 проб на мікробіологічні показники, з яких не відповідає нормативам 81 - 5,0%;
- 2143 проби на паразитологічні показники, з яких з позитивним результатом 84 проби - 3,9%;
- 91 проба ґрунту на вміст солей важких металів, з яких 27 проб -

14,1% не відповідає нормативам;

- із досліджених 331 проби на вміст пестицидів - всі відповідають нормативам;
- із досліджених 10 проб ґрунту забруднення техногенними радіонуклідами не виявлено.

За періоди 2006-2010 та 2011-2015 років (два тури обстеження) при агрохімічних та аналітичних дослідженнях виявлено, що ґрунтовий покрив області та забезпечення його елементами живлення зазнав незначних змін. Якісні показники родючості ґрунтів з кожним туром агрохімічного обстеження частково знижуються, тому необхідно постійно проводити відповідні ґрунтоохоронні заходи. Це насамперед внесення органічних та мінеральних добрив, посіви сидератів, вапнування кислих ґрунтів (меліорація), боротьба з водною ерозією та ін.

Збільшились площі ґрунтів із меншими показниками вмісту гумусу (органічної речовини). Забезпеченість ґрунтів області легкогідролізним азотом, рухомим фосфором та обмінним калієм залишається задовільною. Суттєвих змін за цими показниками не відбулося. До негативних змін структури ґрунтів, їх фізико-хімічних і біологічних властивостей призвели наслідки внесення мінеральних добрив й пестицидів у попередні роки. Застосування великих доз добрив може погіршити якість продукції, ґрунтових вод, що зумовлює забруднення близьких річок і водойм. Використання мінеральних добрив дало змогу певною мірою підвищити врожайність культур, однак подальше збільшення їх доз уже не сприятиме її зростанню, що буде пов'язано із зменшенням запасів гумусу в ґрунті.

Безконтрольне застосування добрив призводить до забруднення навколишнього середовища, що загрожує здоров'ю людини. Особливо небезпечне неправильне або надмірне використання пестицидів. Причому деяка їх частина трансформується, тобто виникають нові токсичні речовини (вторинна токсикація). Дати оцінку всіх наслідків впливу пестицидів неможливо через недосконалість методів дослідження.

Повне знищення ґрунтового покриву спостерігається в процесі селітебного, промислового, дорожнього й інших видах будівництва. Діяльність підприємств із недотриманням норм чинного законодавства у сфері охорони ґрунтів, стихійні сміттєзвалища призводять до промислової деградації ґрунтів.

Вінниччина внаслідок значного господарського освоєння території та розвитку сільського господарства характеризується зменшенням площ, природних та природно-антропогенних ландшафтів (луками, лісами, болотами) при одночасному збільшенні питомої ваги освоєних сільськогосподарських угідь, насамперед ріллі. В цілому антропогенне перетворення агроландшафтів призвело до спрощення екосистем агроландшафтів, порушення екологічного розмаїття угідь і зв'язків між компонентами ландшафту, деградації ґрунтового покриву, переущільнення й погіршення водно-фізичних і механічних

властивостей ґрунту, а на деяких територіях активізувались ерозійні та зсувні негативні процеси

Водні ресурси

За даними Басейнового управління водних ресурсів р. Південний Буг, у басейні р. Південний Буг на території області сумарні ресурси поверхневого стоку у середній по водності рік складають 1790 млн.м³, у дуже маловодний – 880 млн.м³. У 2020 році – 430 млн.м³. Крім вод р. Південний Буг до них входять 42 водосховища (загальна ємність 268 млн.м³) та 3666 ставка (загальна ємність 181 млн.м³).

У басейні р. Дністер сумарні ресурси поверхневого стоку (разом з транзитним стоком) у середньо водний рік складають 8500 млн.м³, у дуже маловодний – 4970 млн.м³. У 2020 році – 8000 млн.м³. Крім вод р. Дністер до них входять 7 водосховищ (загальна ємність 17,3 млн.м³) та 982 ставка (загальна ємність 27,5 млн.м³).

У басейні р. Дніпро сумарні ресурси поверхневого стоку у середньо водний рік складають 210 млн.м³, у дуже маловодний – 100 млн.м³. У 2020 році – 90 млн.м³. Крім вод р. Дніпро, до них входять 3 водосховища (загальна ємність 5,4 млн.м³) та 682 ставка (загальна ємність 39 млн.м³).

Згідно державної звітності про використання води (форма 2ТП-водгосп (річна) у 2020 році всього з природних джерел забрано 100,1 млн.м³, серед них 85% (85,2 млн.м³) з поверхневих вод і 15% (14,9 млн.м³) з підземних.

Забір води за басейнами річок розподілявся так: по басейну Південного Бугу – 84,4 млн.м³; по басейну Дністра – 12,9 млн.м³; по басейну Дніпра – 2,76 млн.м³

Водокористування по Вінницькій області у 2020 р.

Напрями використання	Всього млн. м ³	В т.ч. по басейнам річок млн. м ³		
		Південний Буг	Дністер	Дніпро
1	2	3	4	5
Забір води, разом	100,1	84,41	12,94	2,760
у тому числі: - з поверхневих джерел	85,18	74,01	9,317	1,847
- з підземних джерел	14,94	10,40	3,630	0,913
Втрати при транспортуванні	14,11	13,28	0,771	0,282
Використано води, разом	79,33	66,31	11,25	1,765
у т.ч. на: - питні та санітарно-гігієнічні потреби	28,78	25,80	2,222	0,755
- виробничі потреби	44,23	38,30	5,057	0,867
- зрошення	4,621	1,212	3,409	-
- інші потреби	1,703	0,997	0,563	0,143
Скинуто стічних вод у водні об'єкти, разом	52,57	46,56	4,576	1,434
забрудненої:	0,133	0,119	0,014	-
нормативно-чистих без очистки	24,88	20,50	3,856	0,785
нормативно очищених на очисних спорудах	27,55	25,94	0,706	0,669
оборотне і повторно-послідовне водоспоживання	1073	1051	21,43	0,142
потужність очисних споруд	95,78	81,77	9,538	4,471

Розподіл обсягів забору води по басейнах річок області

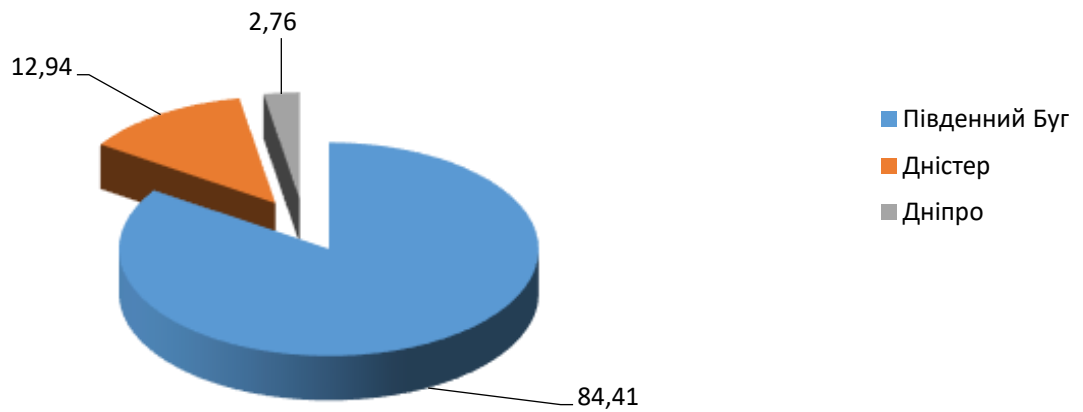

Рис.1. Забір води по басейнах річок у Вінницькій області, млн.м³.

Всього по області використано 79,3 млн.м³ в т.ч.: виробничі потреби – 44,2 млн.м³ (56%); питні та санітарно-гігієнічні потреби – 28,8 млн.м³ (36%); зрошення – 4,6 млн.м³ (6%); інші потреби – 1,7 млн.м³ (2%).

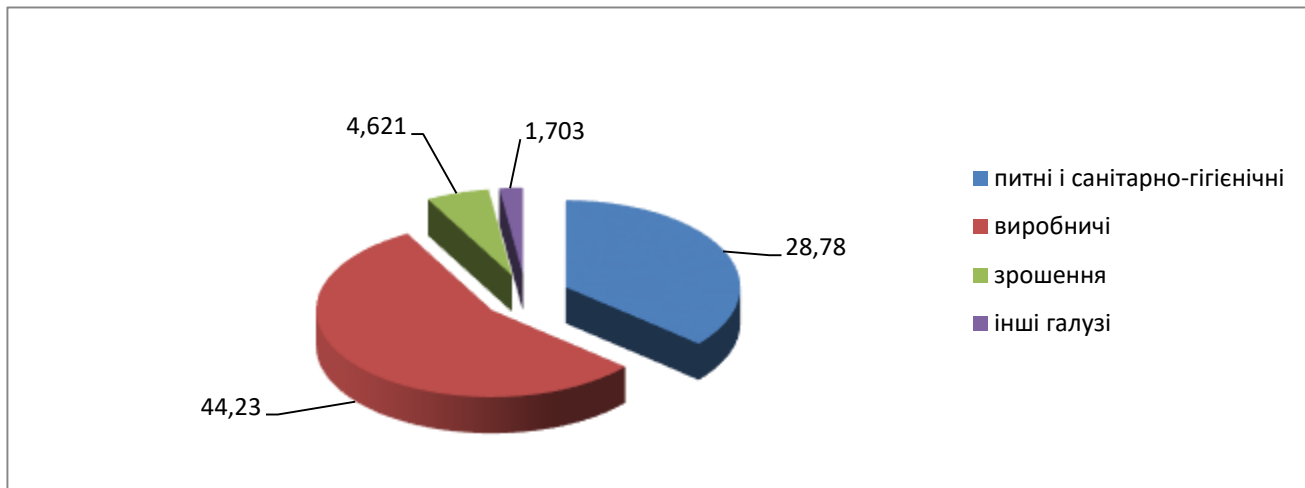

Рис.2. Використання води за потребами у Вінницькій області, млн.м³.

Домінуючими галузями забору води є підприємства водопостачання і каналізації, сільське, лісове та рибне господарство на які припадає 43% (42,5 млн.м³) та 35% (34,9 млн.м³), постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря - 11% (11,4 млн.м³), переробної промисловості - 3% (3,3 млн.м³), добувної промисловості 1% (1,4 млн.м³), підприємства інших видів діяльності - 7% (6,6 млн.м³).

Централізоване водопостачання та водовідведення більшості населених пунктів забезпечується спеціалізованими підприємствами водопровідно - каналізаційного господарства. Населення м. Хмільника, м. Калинівки, м. Вінниці, м. Ладижина споживають поверхневі води річок Південний Буг, м. Козятин з річки Гнилоп'ять (басейн річки Дніпро). Решта населення споживає воду з підземних джерел (артезіанських свердловин і каптажів). У місцях розміщення

водозаборів створені зони санітарної охорони, де вживаються заходи з недопущення погіршення якості води та виснаження водних ресурсів. Сумарний річний забір води підприємствами водопроводу та каналізації у 2020 році становив 42,5 млн.м³, з якого 19% забезпечується за рахунок підземних вод.

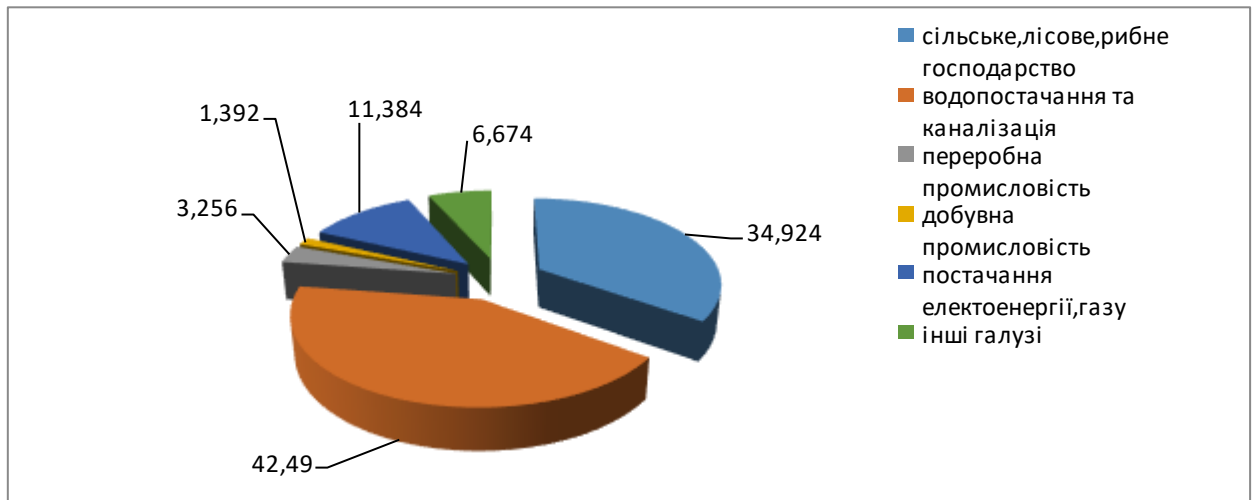

Рис.3. Забір води по виду діяльності у Вінницькій області, млн.м³.

Використано підприємствами водопроводу та каналізації у 2020 році – 28,3 млн.м³ (36%); сільським, лісовим, рибним господарством – 29,7 млн.м³ (37%); підприємствами постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря - 12% (9,6 млн.м³), переробної промисловості - 6% (4,8 млн.м³), добувної промисловості 1% (0,4 млн.м³), підприємства інших видів діяльності - 8% (6,5 млн.м³) [рисунок 4, додаток 3].

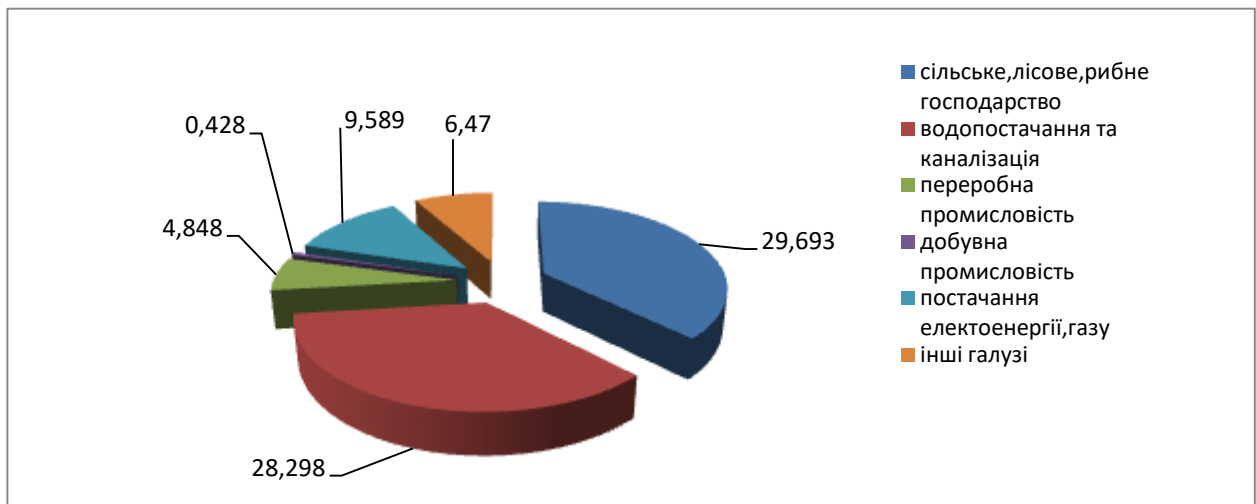

Рис.4. Використання води за видами діяльності у Вінницькій області, млн.м³.

Найбільшими водоспоживачами у Вінницькій області в розрізі регіонів є м. Вінниця, яка використовує 30% від загального використання, м. Ладижин – 20%, Калинівський район – 8%, Барський район – 5% .

Найбільшими споживачами води є:

- у Вінницькій області в розрізі підприємств є КП «Вінницяоблводоканал» м. Вінниця, яке використовує 30% від загального використання, ПАТ «ДТЕК «Західенерго» ВП Ладижинська ТЕС м. Ладижин - 20%, ТОВ «Вінницька птахофабрика» с. Оляниця Тростянецького району - 8%;

- у басейні річки Південний Буг у розрізі підприємств є КП «Вінницяоблводоканал» м. Вінниця, яке використовує 36% від загального використання по басейну, ПАТ «ДТЕК «Західенерго» ВП Ладижинська ТЕС м. Ладижин - 24%, ТОВ «Вінницька птахофабрика» с. Оляниця Тростянецького району - 9%;

- у басейні річки Дністер у розрізі підприємств є ТОВ «АМГ Миронівське» с. Петрашівка Ямпільського району, яке використовує 16% від загального використання по басейну, Могилів - Подільське МКП «Водоканал» м. Могилів -Подільський -7%, ПрАТ «ПК Поділля» с. Городківка Крижопільського району та ТОВ «Український волоський горіх» с. Кремінне Могилів-Подільського району по 6%;

- у басейні річки Дніпро в розрізі підприємств є ВП Київське ТУ філія ЦБМЕС ПАТ «УЗ» м. Козятин, яке використовує 32% від загального використання по басейну, ТОВ «Юзефо-Миколаївське АПК» с. Михайлин - 17%, ТОВ «АКВ Українське каолінове товариство» с. Глухівці Козятинського району – 8% .

У Вінницькій області у 2020 році забір води зменшився на 6%, а використання води на 9% за рахунок зменшення у сільському, лісовому, рибному господарстві на 9%, водопостачанні, каналізації – 4%.

Проблемним питанням у басейні є те, що значна кількість міського населення користуються питною водою з поверхневих водойм і перебувають в повній залежності від ефективності роботи очисних споруд, систем водопостачання та водності року, нерівномірне охоплення населення водопостачанням, наявність високих втрат.

Втрати води у водогонах зумовлені дією низки чинників, головними з яких є наступні:

- споживчі – втрати води реалізованої води, які визначаються як різниця між об'ємами фактичної реалізації води споживачам та її раціональною розрахунковою потребою;

- технологічні – втрати води в процесі її добування, підготовки і транспортування до споживачів.

Споживчі втрати зумовлені незадовільною культурою водокористування (постійного потоку води через крани та змішувачі в період приготування їжі, миття посуду, прання білизни, купання та інших господарсько-побутових потреб) та витоками через незадовільні технічні характеристики санітарно-технічної арматури, недоліки в організації технічної експлуатації водозабірних і водонапірних приладів, підвищених напорів, а також через недоліки обліку індивідуальними засобами обліку.

Технологічні втрати визначаються обґрунтованими процедурами на видобування, підйом та транспортування води, а також

непродуктивними витоками внаслідок розгерметизації мереж водопостачання.

У водопостачанні та каналізації незадовільний стан мереж транспортування призвів до втрати 14% забраної води або 14,1 млн.м³, у м. Вінниця - 29%, м. Козятин – 28% , м. Жмеринка – 26%, м. Хмільник – 22%, м. Могилів-Подільський – 20%, м. Ладижин – 9%, та ін.

Функціонування системи господарсько-побутового забезпечення водою безпосередньо пов'язано з необхідністю водовідведення використаної води.

Сучасне збільшення кількісних показників санітарних норм по питній воді викликає потребу у переобладнанні існуючих водоочисних станцій із впровадженням новітніх технологій очищення води та будівництва нових.

За обсягами використання води сільське, лісове, рибне господарство займає в області перше місце. В області розвинений комплекс тваринництва (вирощування на м'ясо худоби та птиці) та рослинництва. Галузями спеціалізації, обумовленими природно - ресурсним потенціалом, є вирощування пшениці та інших зернових, цукрового буряку, плодове садівництво, а також вирощування олійних культур (соняшнику, ріпаку). У приміських зонах поширене культивування ягід, овочів.

Водопостачання сільського, лісового, рибного господарства переважно здійснюється за рахунок поверхневих вод (94%), а також підземних джерел (6%). Порівняно з 2019 роком об'єм споживання води зменшився на 15%.

У водні об'єкти Вінницької області у 2020 році скинуто 52,6 млн.м³ стічних вод, у тому числі сільським, лісовим, рибним господарством – 39% (20,4 млн.м³); підприємствами водопостачання та каналізації – 50% (26,5 млн.м³), підприємствами постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря - 6% (3,1 млн.м³), переробної промисловості -2% (0,8 млн.м³), добувної промисловості - 2% (1,2 млн.м³), підприємства інших видів діяльності - 1% (0,6 млн.м³).

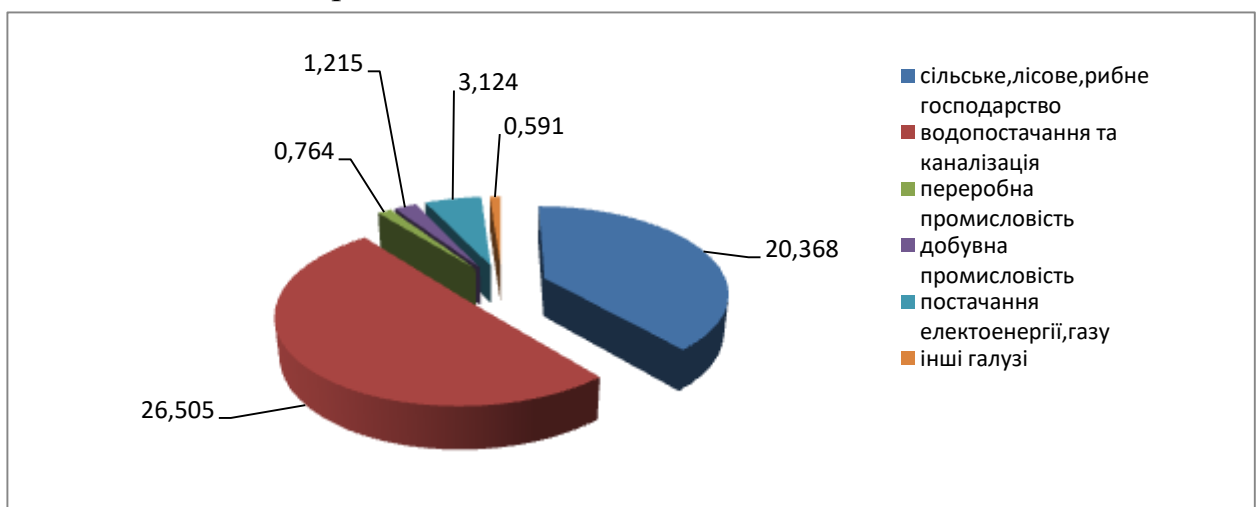

Рис.5. Скинуто зворотних вод за видами діяльності у Вінницькій області, млн.м³.

У загальному об'ємі водовідведення найбільшою є частка нормативно очищених на очисних спорудах – на них припадає 52% загального об'єму водовідведення (27,3 млн.м³). Забруднених стічних вод було скинуто у поверхневі водні об'єкти ~ 0,1% від загального об'єму водовідведення (0,1 млн.м³), нормативно чистих без очистки вод – 48% (25,1 млн.м³)

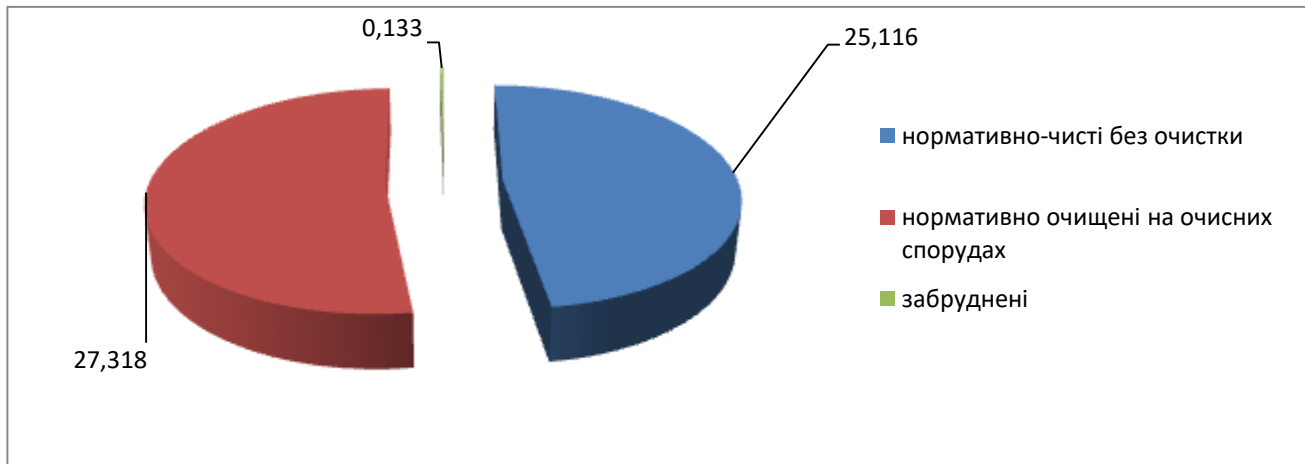

Рис.6. Скинуто зворотних вод у Вінницькій області, млн..м³.

Найбільше води відводиться у басейн Південного Бугу 88% (46,6 млн.м³), басейн Дністра 9% (4,6 млн.м³), басейн Дніпра 3% (1,4 млн.м³).

Водовідведення по басейнах річок по Вінницькій області у 2020 році

Адміністративна одиниця	Втрати при транспортуванні млн м ³	Скинуто в поверхневі водні об'єкти млн м ³				
		Всього	забрудненої	Нормативно чисті без очистки	нормативно очищені	некатегоризованої
1	2	3	4	5	6	7
Всього по області	14,3	52,57	0,133	25,12	27,32	
В т. числі по басейну:						
-р. Південний Буг	13,3	46,56	0,119	20,50	25,94	
-р. Дністер	0,77	4,576	-0,014	3,856	0,706	
-р. Дніпро	0,28	1,434	-	0,785	0,669	

Забруднених стічних вод у поверхневі водні об'єкти області скинуто 0,133 млн.м³, в тому числі в басейні р. Південний Буг 0,119 млн.м³, по басейну р. Дністра 0,014 млн.м³. Із загального скиду забруднених стічних вод 100% скинуто підприємствами комунальної галузі: (КП «Іллінціводоканал» м.Іллінці (0,119 млн.м³), КП «Піщанкаводоканал» смт Піщанка (0,014 млн.м³).

Разом із забрудненими водами у водойми області в 2020 році надійшло 50,6 т азоту амонійного; 161,1 т БСК₅; 101 т завислих речовин; 480,8 т нітратів; 39,5 т нітритів; 1121,8 т сульфатів; 7882,4 т. сухого залишку; 3678,0 т хлоридів; 404,5 тис. т ХСК; 886,2 т заліза; 256,9 т нафтопродуктів, 1390,0 т СПАР; 75,9 т цинку; 45,3 т фосфатів.

Відходи та поводження з відходами

За останніми даними впродовж 2018 року на підприємствах області утворилось 1782,2 тис.т відходів I–IV класів небезпеки, в тому числі I–III класів небезпеки – 803,7 т.

За даними статистичного обліку Головного управління статистики у Вінницькій області утворення відходів домогосподарств складає 6% від загального обсягу утворення відходів.

Із загальної кількості спалено відходів 58,4 тис.т, утилізовано – 481,7 тис.т та видалено у спеціально відведені місця – 903,8 тис.т. Найбільше відходів I–IV класів небезпеки утворилося у місті Вінниці – 28,9%, Ладижині – 24,0% до загальної кількості, а також Гайсинському – 18,9% та Крижопільському – 14,1% районах.

За категоріями матеріалів у 2018 році найбільше утворилось відходів рослинного походження (906,6 тис.т, 50,9%), відходів згоряння (433 тис.т, 24,3%), побутових та подібних відходів (167,4 тис.т, 9,4%), тваринних екскрементів, сечі та гною (130 тис.т, 7,3%), звичайний осад (104,9 тис.т, 5,9%).

Утворення відходів всіх класів небезпеки у розрахунку на одну особу склало 1,2 т, а на 1 км² – 60,0 т. Видалено у спеціально відведені місця 903,8 тис.т відходів I–IV класу небезпеки: відходів згоряння (278,3 тис.т, 30,8%), побутових та подібних відходів (272,3 тис.т, 30,1%), змішаних та недиференційованих матеріалів (210,2 тис.т, 23,3%), відходів рослинного походження (140,9 тис.т, 15,6%).

Станом на 01.07.2017 року за даними інвентаризації в області обліковується 849,239 тонн непридатних та заборонених до використання пестицидів та агрохімікатів. Очищеними від пестицидів є 4 райони: Вінницький, Липовецький, Немирівський та Хмільницький. Усі непридатні пестициди, які обліковуються, упродовж 2016-2017 років перезатарені.

Існує проблема з ліквідацією накопичених відходів, які утворились більше десяти років тому, передача таких відходів на знешкодження є проблематичною, оскільки здійснюється за кошти утворювача відходів і потребує значних капіталовкладень. Також, такі відходи втрачають власника при ліквідації підприємств і перетворюються на проблему територіальної громади.

Непродумана політика управління відходами призвела до появи численних сміттєзвалищ, які не відповідають сучасним екологічним вимогам. Управління відходами орієнтовано на захоронення, відсутні економічні стимули для переробки та механізми притягнення до відповідальності.

В області запроваджене роздільне збирання окремих компонентів ТПВ (скло, папір, полімери, метал). Крім того, у м. Вінниця розпочато впровадження окремого збору сухої та вологої фракцій побутових відходів.

Флора, фауна та природне середовище існування

За останні два століття ландшафти Вінницької області зазнали докорінних змін. В їх структурі переважають аграрні та селітебно-промислові (ландшафти населених пунктів), площа лісів зменшилася з 70 % до 13,8 % території. У природному стані залишилися натуральні ділянки вздовж річок, деякі неосушені болота, торфовища, різнорідні вершини горбів, карстові форми рельєфу. Частина цих територій є елементами Смарагдової мережі, деякі мають статус водно-болотних угідь міжнародного значення, входять до територій та об'єктів природно-заповідного фонду, елементів екомережі Вінницької області.

Лісистість

Вінницька область лежить у межах лісостепової зони. Рослинність області характерна для лісостепу. Ліси належать до типу середньоєвропейських лісів. Основу лісової рослинності становить граб, а до звичайних тутешніх дерев належать: дуб, ясен, липа, клен, явір, берест, осика, тополя, дика груша, дика яблуня, черемха, черешня та інші. Ліси Вінниччини на сьогоднішній день займають площу 380,3 тис. га, або біля 13,8% її загальної площі, що робить область малолісною і лісодефіцитною.

Для забезпечення екологічної рівноваги території Вінниччини, зменшення негативної дії ерозійних процесів на ґрунти та досягнення оптимального мінімального рівня лісистості 15% необхідно висадити не менше 31 тис. га нових лісів.

Рослинний світ

Рослинний світ Вінниччини вирізняється своїм багатством. У різноманітних природних комплексах на території області зустрічається близько 1200 видів рослин. По всій області поширені лісові та прибережно-водні види. Лучні та болотні види більш характерні для півночі Вінниччини, а степові – для півдня.

Близько 200 є рідкісними – такими, що зустрічаються лише в окремих місцевостях, урочищах або скорочують свій ареал. На території області виявлено дванадцять рослинних угруповань, які занесені до Зеленої книги України.

На території Вінницької області виділено такі 19 регіональних екокоридорів, які займають загальну площу 320914,3 га, тобто 12,1 % від території області.

Тваринний світ

В області дуже різноманітна фауна: водиться багато як лісових звірів (лосі, олені, зубри, дикі свині, бобрі, вовки, лиси, кози, їжаки, борсуки, куниці, тхори, зайці), так і степових (гризуни) та водяних (норка, видра). Багато водяного, болотяного, лісового й степового птаства (дикі гуси й качки, чорногуз, чапля, журавель, голуби, перепелиця), у річках і озерах – риби (короп, лящ, сом, щупак).

Всього в області налічується близько 420 видів тварин, у т.ч. риб – 30, земноводних 11, плазунів – 8, птахів – 300, ссавців – 70.

На території області мешкає понад 94 видів тварин, занесених до Червоної книги України. Окрім цього, 59 видів тварин занесені до регіонально рідкісних видів Вінницької області, а саме: 5 видів комах, 2 види риб, 3 види земноводних, 4 види плазунів, 35 видів птахів, 11 видів ссавців.

Природно-заповідний фонд

Станом на жовтень місяць 2021 року у Вінницькій області налічується 432 об'єкта природно-заповідного фонду (43 загальнодержавного значення, з них 1 національний природний парк та 389 місцевого значення, з них 4 регіональних ландшафтних парків). На території Вінницької області знаходяться водно-болотні угіддя міжнародного значення та елементи Смарагдової мережі.

Загальна площа територій об'єктів природно-заповідного фонду складає 69 064,2 га (2,61 % від площі області) проти 68 960,8 га (2,27 % від площі області станом на 01 січня 2020 року).

У період з 01 січня 2020 року по 1 вересня 2021 року рішенням сесій Вінницької обласної Ради оголошено та створено 5 нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення загальною площею 103,4 га, зокрема:

44 сесією 7 скликання від 23 липня 2020 року № 977 оголошено створення 3-х об'єктів, а саме:

ландшафтного заказнику «Іваньківський» орієнтовною площею 20 га на території Липовецької міської територіальної громади (в минулому - Іваньківська сільська рада) – для охорони та збереження у природному стані типової ділянки лучно-степової рослинності з домішками чагарникової та деревної рослинності. Дана територія підтримує існування 82 видів тварин, в тому числі 68 видів птахів. Створення заказника відбувається за рахунок земель запасу державної власності сільськогосподарського призначення, вид угідь – пасовище;

ландшафтного заказнику «Скала» орієнтовною площею 30 га на території Липовецької міської територіальної громади (в минулому - Попівська сільська рада) – для охорони та збереження у природному стані русла та прибережно-захисної смуги безіменної малої річки, що впадає у річку Сібок з водно-болотною та лучною рослинністю. Дана територія підтримує існування 87 видів тварин, в тому числі 67 видів птахів. Створення заказника відбувається за рахунок земель водного фонду та земель запасу державної власності сільськогосподарського призначення, вид угідь – пасовище;

ландшафтного заказнику «Широка Руда» орієнтовною площею 33 га на території Липовецької міської територіальної громади (в минулому - Попівська сільська рада) – для охорони та збереження у природному стані русла та прибережно-захисної смуги річки Широка Руда, що впадає у річку Соб з водно-болотною та лучною рослинністю. Дана територія підтримує існування 128 видів тварин, в тому числі 89

видів птахів. Створення заказника відбувається за рахунок земель водного фонду та земель запасу державної власності сільськогосподарського призначення, вид угідь – пасовище.

5 сесією 8 скликання від 26 лютого 2021 року № 84 оголошено створення 1 об'єкту - ботанічної пам'ятки природи «Каштан Березовських» орієнтовною площею 0,1 га на території Шаргородської міської територіальної громади у с. Перепільчинці – для охорони та збереження у природному стані дерева кінського каштана звичайного віком близько 170 років, що має природоохоронне, навчальне, рекреаційне та історико-культурне значення;

12 сесією 8 скликання від 24 вересня 2021 року оголошено створення 1 об'єкту, а саме:

геологічної пам'ятки природи місцевого значення «Липовецька астроблема» орієнтовною площею 20,3 га на території Липовецької міської територіальної громади Вінницького району. Важливість створення пам'ятки, пов'язана з тим, що «Липовецька астроблема» якнайкраще реконструює історію формування та модифікацію вибухових кратерів на Українському щиті, що дає можливість прослідкувати роль метеоритного бомбардування у формуванні літосфери. Пам'ятка природи має природоохоронне, рекреаційне, естетичне, освітньо-виховне, історико-культурне значення. За масштабами «Липовецька астроблема» поступається відомим у світі метеоритним кратерам, але в нашій країні вона входить до списку семи найбільших геологічних об'єктів імпактного походження.

Наразі проводяться роботи з розширення меж національного природного парку «Кармелюкове Поділля» (далі – НПП «Кармелюкове Поділля»). Відповідно до наданих картографічних матеріалів Головним управлінням Держгеокадастру у Вінницькій області загальна площа земельних ділянок, що погоджено для передання в постійне користування НПП «Кармелюкове Поділля» складає 112,4 га.

Здоров'я населення

Населення Вінницької області складає 1575,8 тис. осіб, з них в містах та селищах мешкають 806,3 тис. осіб, в селах – 769,5 тис. осіб. В області спостерігається стабільне зменшення кількості населення в більшості адміністративних одиниць. Зменшення загальної кількості населення області за останні 10 років складає 5,76%, населення міст та селищ - 0,81%, населення сіл - 10,45%. В середньому населення області зменшується на 0,68% на рік. Очікувана тривалість життя при народженні в Україні становить 71,4 років. Вінницька область відноситься до регіону з високим рівнем загроз репродуктивному потенціалу.

Доведено, що здоров'я і захворюваність у дорослих визначаються станом здоров'я і досвідом на попередніх етапах життя, і систематичним чином відображає економічні, соціальні, пов'язані з навколишнім середовищем, біомедичні та інші вагомні чинники, які впливають на показники здоров'я.

Одним із найважливіших соціальних індикаторів суспільного прогресу, потенціалом економічного зростання та безпеки держави, що займає провідне місце у системі цінностей будь-якої цивілізованої країни, є стан здоров'я населення, який відображає благополуччя нації, її соціально-економічне, екологічне, демографічне, санітарно-гігієнічне становище тощо.

Загальна захворюваність населення оцінюється за показниками поширення хвороб, первинної захворюваності та інвалідності.

Структури розподілу рейтингових місць за показником первинної захворюваності міського та сільського населення відрізняються. Перше місце в обох структурах займають хвороби органів дихання. У сільській місцевості на другому місці – хвороби системи кровообігу, на третьому – травми та отруєння. У містах друге місце посідають хвороби сечостатевої системи, третє – хвороби системи кровообігу.

У структурі поширення захворюваності за класами хвороб серед міського та сільського населення перше місце займають хвороби системи кровообігу (31,0%), майже 20% – хвороби органів дихання, 10% – хвороби органів травлення та по 5,5% – хвороби сечостатевої системи, кістково-м'язової системи та сполучної тканини. Показники поширення хвороб та первинної захворюваності населення відрізняється за статтю – у жінок вони вищі на 25% та 12% відповідно.

Інвалідність визначається як соціальна недостатність унаслідок обмеження життєдіяльності людини, яка викликана порушенням здоров'я і потребує соціального захисту та допомоги.

Основними причинами набуття інвалідності у населення є: хвороби системи кровообігу (понад 22% інвалідів), злоякісні новоутворення (22%), хвороби кістково- м'язової та сполучної тканин (понад 11%), травми, отруєння та ряд інших зовнішніх причин (11%).

Однією з найважливіших медико-біологічних та соціальних проблем є захворюваність населення на злоякісні новоутворення. Визначити, які чинники впливають на територіальну диференціацію захворюваності та поширення злоякісних новоутворень, достатньо складно. Такий вплив мають спадковість, вікова структура та тривалість життя населення з огляду на те, що у осіб старших вікових груп захворювання діагностується частіше. Безперечно, має вплив і такий чинник як якість життя.

Вінницька область відноситься до третьої групи регіонів України за показником захворюваності населення на злоякісні новоутворення (з вищим за середній рівнем - 340- 370 хворих на 100 тис. населення).

Захворюваність населення на серцево-судинні хвороби у 2015 році склала 4,3 тис. хворих на 100 тис. населення. Серцево-судинні захворювання займають провідне місце серед причин смертності хворих.

Показники захворюваності населення на активний туберкульоз для Вінницької області становить до 50 випадків на 100 тис. населення. Захворюваність населення на всі форми активного туберкульозу серед

міських жителів скорочується, тоді як у сільській місцевості даний показник характеризується стрибкоподібною динамікою зі зростанням.

Окрему групу захворювань, які спричиняються живими збудниками, мають здатність передаватися від хворої до здорової людини, викликаючи епідемії, формують інфекційні хвороби.

Захворюваність на інфекційні хвороби у міських поселеннях майже вдвічі вищий, ніж у сільській місцевості. Найвищу частку мають грип та гострі інфекції верхніх дихальних шляхів, наступну позицію займає вітряна віспа, третю позицію – гострі кишкові інфекції.

Поширеними серед населення є алергічні реакції організму на різного роду збудників: від природних (рослинних) до хімічних та побутових.

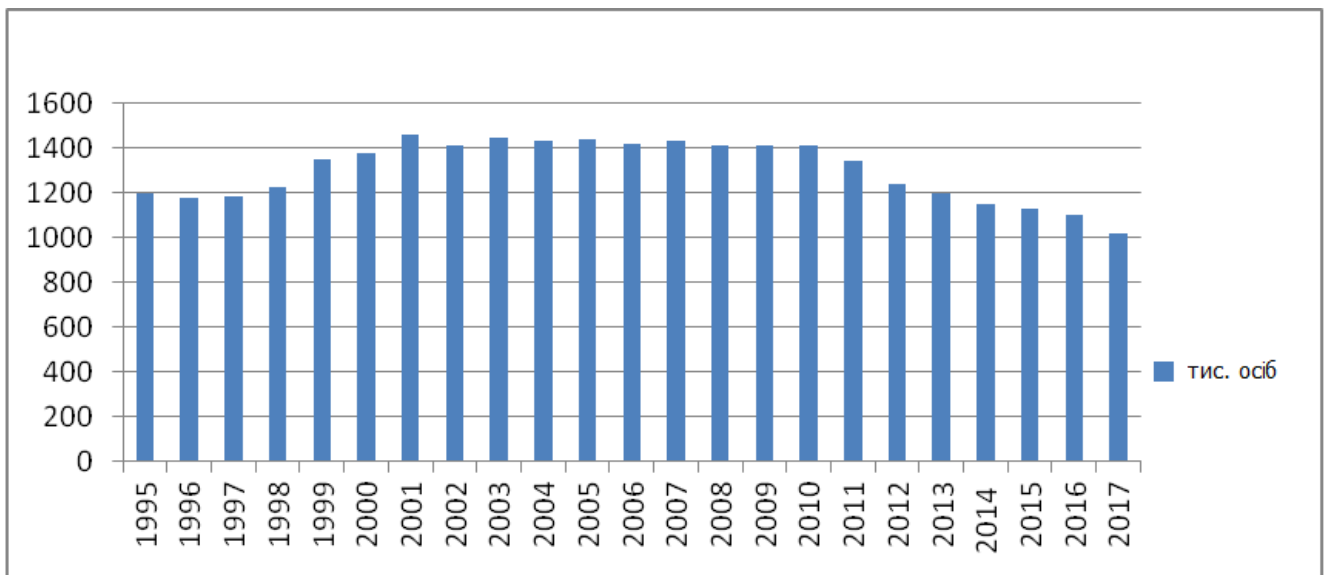

Рис. 2.2. – Динаміка захворюваності населення

Вінницька область має таку динаміку поширення захворювань:

- серцево-судинні захворювання: стрибкоподібна динаміка із значним зростанням;
- злоякісні новоутворення серед населення: зі стабільним зростанням;
- туберкульоз: зі стабільним і дуже значним скороченням;
- ВІЛ-інфекція серед населення: зі стабільним скороченням;
- інфекційні та паразитарні хвороби: зі стабільним значним скороченням;
- хвороби органів дихання: стрибкоподібна динаміка з незначним скороченням.

Вінницька область в сумі має 31 бал за бальною оцінкою тенденцій динаміки різних видів захворювань населення і за результатами цієї оцінки відноситься до регіонів із переважанням позитивних рис динаміки показників захворюваності населення (за виключенням захворюваності на злоякісні новоутворення, серцево-судинні хвороби та ВІЛ/СНІД).

Негативна тенденція зростання показників стану забруднення питної води, води поверхневих водойм, ґрунту, атмосферного повітря сприяє виникненню серед населення не тільки інфекційних хвороб, а і

неінфекційних захворювань, алергізації організму, зниженню імунітету, розвитку захворювань серцево-судинної системи та інших захворювань.

Неякісне очищення зворотних вод є причиною забруднення водою, різних джерел водопостачання населення, погіршення якості питної води, і відповідно, до поширення інфекційних хвороб. Неякісна питна вода несприятливо впливає на здоров'я. Що стосується її хімічних компонентів, то лише деякі з них можуть привести до гострих захворювань. Проблеми в основному можуть виникнути при хронічному надходженні до організму речовин з кумулятивною токсичною дією, наприклад, важких металів або канцерогенних сполук. Високий ступінь мінералізації питної води дає збільшення у захворюваності хворобами травної системи, в т.ч. гастритами, жовчнокам'яною, а також сечокам'яною хворобами. У Вінницькій області об'єм забруднених вод оцінюється як незначний.

Коронавірусна хвороба 2019 (COVID-19) у Вінницькій області — Перший випадок появи коронавірусної хвороби виявлено на території Вінниччини 25 березня 2020 року.

Станом на вересень 2021 року у Вінницькій області зареєстровано близько 73320 лабораторно підтверджених випадків захворювання на коронавірусну хворобу COVID-19.

За рік коронавірус став третьою за кількістю причиною смерті у Вінницькій області, обігнавши, зокрема, зовнішні причини смерті, хвороби органів дихання, травлення. На перших двох місцях – смерті від хвороб системи кровообігу та новоутворень (за даними Головного управління статистики у Вінницькій області).

Так, якщо впродовж січня-серпня 2021 року від ідентифікованого COVID-19 померли 1325 людей, то, наприклад, від зовнішніх причин смерті (в тому числі самогубств, наслідків нападів та нещасних випадків) – 728, від хвороб органів дихання – 529 людей. Найбільше людей померло від ішемічної хвороби серця (10 794).

Натомість, у січні-серпні 2020 року від ідентифікованого COVID-19 було зафіксовано лише 71 летальний випадок. Смерть від коронавірусу посідала дев'яте місце у загальній статистиці.

Загалом у статистиці кількості померлих у січні-серпні 2021 року за окремими причинами смерті найпоширенішими причинами є:

1. Хвороби системи кровообігу – 12 111 з них ішемічна хвороба серця – 10 794; цереброваскулярні хвороби (в тому числі інсульти) – 919; алкогольна кардіоміопатія – 19.

2. Новоутворення – 1895, з них злоякісні – 1876.

3. COVID-19, вірус ідентифікований – станом на 31 жовтня за увесь час в області було зафіксовано 2065 смертей від коронавірусу; COVID-19, вірус неідентифікований – 17.

4. Зовнішні причини смерті – 728 з них навмисне самоушкодження (в тому числі самогубство) – 217;

транспортні нещасні випадки – 73;

випадкове утоплення та занурення у воду – 67;

- нешасні випадки, спричинені дією диму, вогню та полум'я – 57;
випадкове отруєння та дія алкоголю – 50;
наслідки нападу з метою убивства чи нанесення ушкодження – 39;
випадкове отруєння, спричинене отруйними речовинами (крім алкоголю) – 17.
5. Хвороби органів травлення – 577, з них алкогольна хвороба печінки – 26.
 6. Хвороби органів дихання – 529, з них грип і пневмонія – 469.
 7. Симптоми, ознаки та відхилення від норми, що виявлені при клінічних і лабораторних дослідженнях, не класифіковані в інших рубриках – 177.
 8. Деякі інфекційні та паразитарні хвороби – 113, туберкульоз – 68; з них хвороба, зумовлена вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ) – 27.
 9. Хвороби нервової системи – 81.
 10. Хвороби сечостатевої системи – 66
 11. Ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин – 51, з них цукровий діабет – 43.
 12. Природжені вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії – 27.
 13. Розлади психіки та поведінки – 26, з них розлади психіки та поведінки внаслідок вживання алкоголю – 23.
 14. Окремі стани, що виникають у перинатальному періоді – 21.
 15. Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини – 4.
 16. Хвороби шкіри та підшкірної клітковини – 4.
 17. Хвороби крові й кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму – 3.

Програмою економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2022 рік передбачено ряд пріоритетних напрямків розвитку області: із застосуванням новітніх технологій у сфері підприємницької діяльності (модернізація промислового виробництва, зменшення його енергоємності); сприяння інноваційно-інвестиційному, енергоощадному розвитку агропромислового виробництва, створенню нових та модернізації існуючих потужностей з виробництва, переробки, зберігання сільськогосподарської продукції; створення умов для впровадження заходів з охорони та використання земель, підвищення родючості ґрунтів; реалізація комплексних проектів з енергозбереження та запобігання витрат фінансових ресурсів на часткові та малоефективні заходи; стимулювання населення та ОСББ до впровадження енергоефективності у житловому секторі, в тому числі шляхом здешевлення кредитних ресурсів; будівництво і реконструкція очисних споруд та систем водовідведення тощо. У разі незатвердження документу державного планування - Програми економічного та соціального розвитку Вінницької області на 2022 рік, можна передбачити негативні наслідки для довкілля, оскільки вищезгадані заходи спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку - коли економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення і підтримувати життєдіяльність теперішніх та майбутніх поколінь.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).

На основі здійсненого аналізу поточного стану довкілля Вінницької області, у тому числі здоров'я населення (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси, ґрунти, кліматичні фактори, рівня забруднення довкілля та здоров'я населення) сукупний вплив від реалізації Програми є екологічно допустимим.

Програмою враховано реалізацію затверджених галузевих програм, враховано пропозиції постійних комісій обласної Ради, структурних підрозділів обласної державної адміністрації, які розробили відповідні розділи Програми. Виконання заходів Програми, буде спрямовано в тому числі на виконання екологічних індикаторів та передбачає реалізацію заходів, спрямованих на встановлення новітніх технологій енергозбереження, раціональне використання водних ресурсів, зменшення забруднення навколишнього середовища стічними водами тощо.

Аналіз поточного стану навколишнього середовища, в тому числі здоров'я населення дозволив виявити основні соціально-економічні та екологічні проблеми, що уповільнюють розвиток Вінницької області.

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між "внутрішніми" (сильні та слабкі сторони) та "зовнішніми" (можливості та загрози) факторами, що мають стратегічне значення для Вінницької області.

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Зручне географічне розташування у центрі України та розвинене транспортно-логістичне сполучення	1. Високий рівень техногенного навантаження на навколишнє природне середовище та загострення екологічних проблем
2. Одні з найбільших площ родючих земель	2. Відсутність нормативної бази, яка б регламентувала діяльність у сфері поводження з ґрунтами (родючим шаром ґрунту) з метою запобігання виникнення ерозії ґрунтів, деградації земель та загрози опустелюванню
3. Багатогалузевий промисловий комплекс	4. Забруднення поверхневих і підземних вод, забруднення атмосферного повітря
4. Наявність унікальних об'єктів природно-заповідного фонду, об'єктів рекреаційного призначення	5. Відсутність нормативно-законодавчої бази, яка б забезпечувала фінансування заходів, спрямованих на розвиток та функціонування об'єктів природно-заповідного фонду; відсутність земельпорядної документації на об'єкти природно-заповідного фонду (проектів землеустрою з організації та встановлення меж об'єктів природно-заповідного фонду).

<p>5. Наявність потенційно вільних територій для розвитку рекреації та туризму</p>	<p>7. Інтенсивне розорювання степових ділянок, пасовищ. Обмеженість об'єктів туристичної інфраструктури (готелів, мотелів, баз і зон відпочинку,) та послуг для їх клієнтів і неналежний рівень сервісу у переважній їх більшості; відсутність інвестицій та належного фінансування задля розвитку туристичної галузі</p>
<p>Можливості</p>	<p>Загрози</p>
<p>1. Модернізація виробничих потужностей промислових підприємств, встановлення новітніх технологій очистки шкідливих викидів від промислових підприємств. Термомодернізація будівель та споруд, що відповідатиме вимогам основних нормативних документів України у сфері запобігання змінам клімату</p>	<p>1. Складна демографічна ситуація. Зростання рівня захворюваності у населення внаслідок забруднення Довкілля, а також ситуація яка виникла внаслідок розповсюдження вірусної інфекції COVID-19</p>
<p>2. Контроль (моніторинг) за станом довкілля та умовами життєдіяльності і здоров'я людей</p>	<p>2. Відсутність кваліфікованих спеціалістів у сфері екологічної діяльності</p>
<p>3. Проведення заходів, спрямованих на охорону природних ресурсів</p>	<p>3. Недостатнє (відсутнє) фінансування</p>
<p>4. Забезпечення споживачів області питною водою нормативної якості</p>	<p>4. Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин зі зворотними водами промислових підприємств та підприємств житлово-комунального господарства</p>
<p>5. Впровадження регіонального плану поводження з відходами</p>	<p>5. Відсутність сучасної системи поводження з твердими побутовими відходами, накопичення великої їх кількості у місцях видалення відходів</p>
<p>6. Використання альтернативних джерел енергії. Збільшення частки використання енергії, що виробляється з відновлювальних джерел та інших альтернативних видів палива</p>	<p>6. Зростання кількості аварійних ситуацій через значний ступінь зносу основних засобів об'єктів інфраструктури у галузі житлово-комунального господарства, у першу чергу систем теплопостачання, водопостачання і водовідведення</p>

<p>7. Проведення робіт із розчистки і регулювання русел річок</p>	<p>7. Замулення річок, ставків та водосховищ, що призводить до підняття рівня ґрунтових вод та як наслідок - матеріальних збитків, виникнення соціальної напруги у місцях проживання людей, де мають місце процеси підтоплення повеневими та підземними ґрунтовими водами; проведення робіт із розчистки та регулювання русел річок без залучення профільних висококваліфікованих спеціалістів; без підготовленої та опрацьованої належним чином проектної документації</p>
<p>8. Зростання популярності сільського зеленого туризму, об'єктів культурної і архітектурної спадщини серед населення України та іноземних туристів</p>	<p>8. Низький рівень обізнаності населення щодо цінності територій та об'єктів природно-заповідного фонду та грамотного використання об'єктів довкілля у туристичних цілях</p>

Виявлені при проведенні SWOT-аналізу слабкості, можливості і загрози можуть бути використані при прийнятті стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).

Вінницька область має досить високий показник антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище. Забруднюються повітря, води і ґрунти, збіднюється ландшафтне і біотичне різноманіття, що негативно впливає на живі організми. Природокористування у багатьох аспектах є нерациональним та екологічно незбалансованим.

Найгострішими проблемами в області є тривале забруднення поверхневих та підземних вод, повітря та земель внаслідок господарської діяльності, накопичення промислових та побутових відходів.

Забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств і автотранспорту

Вінницька область має розвинений промисловий потенціал, що зумовлює значне техногенне навантаження на навколишнє середовище.

Особливо актуальною є проблема забрудненості атмосферного повітря шкідливими викидами (оксиди вуглецю, оксиди азоту, сірчаного ангідриду та інші) промислових підприємств.

На стан повітря у містах обласного значення (м. Вінниця, м. Жмеринка, м. Козятин, м. Ладижин, м. Могилів-Подільський, м. Хмільник), в яких проживає майже половина усього населення Вінницької області, значний вплив має робота промислових підприємств та автотранспорт.

Основними проблемами забруднення атмосферного повітря області продовжують залишатися: застарілі технології та устаткування, на базі яких функціонують підприємства (повільний процес модернізації підприємств), і які вже не в змозі забезпечити дотримання встановлених законодавством нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря; великі обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від неорганізованих джерел, які сприяють значній загазованості житлових районів.

Недостатній рівень забезпеченості населених пунктів області централізованим водопостачанням та невідповідність джерел питного водопостачання санітарним нормам.

Питне водопостачання області забезпечується за рахунок поверхневих вод та підземних вод, якість яких є вирішальним чинником санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Через сільськогосподарську направленість регіону, велику кількість несанкціонованих скидів забруднених вод, порушення водоохоронних заходів тощо, спостерігається значний рівень забруднення водних об'єктів біогенними речовинами.

Майже в усіх водоймах регіону спостерігається явище "цвітіння води" - масового розмноження синьо-зелених водоростей у теплий період року. Сприятливі фактори для цього явища: низька швидкість течії, висока сонячна активність, висока концентрація біогенних речовин (лімітуючий фактор – концентрація фосфатів). Спостерігається збіднення та зміна

видового складу берегової та водної флори і фауни. Періодично відбуваються замори риб.

Щодо рекреаційних водних ресурсів, необхідно відмітити відносну обмеженість кількості і якості об'єктів рекреації, їх поганий санітарний стан.

Досить високим залишається обсяг недостатньо очищених та забруднених вод, що скидаються у водні об'єкти.

Очевидна тенденція до зменшення кількості нормативно очищених стічних вод говорить про поступове зменшення потужностей очисних споруд, причиною чого є їх незадовільний технічний стан, та їх застарілість.

На даний час в області значна кількість комунальних водопровідних мереж та комунальних каналізаційних мереж знаходяться в аварійному та ветхому стані. У 5 районних центрах очисні споруди відсутні, ще у 7 – потребують реконструкції.

Через недостатність фінансування прибережні захисні смуги (ПЗС) малих річок в натуру виносяться доволі повільно. У межах населених пунктів, де ширина смуги встановлюється проектом, такий проект було розроблено лише для м. Вінниці. Це значно ускладнює здійснення контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства на землях водного фонду.

Повільне виконання заходів із винесення в натуру прибережно-захисних смуг, водоохоронних зон та недотримання їх режиму – ще одна значна причина забруднення водних ресурсів. Орієнтовна площа водоохоронних зон складає 424,72 тис. га, в т. ч. 41,22 тис. га – площі, визначені в результаті раніше розроблених проектів з встановлення водоохоронних зон і ПЗС річок. Наразі площа встановлених на місцевості ПЗС становить 3783 га.

В межах області 5298 ставків загальною площею водного дзеркала близько 30 тис. га. Всього для 1527 ставків наявні чинні договори на оренди земельних ділянок. Переважна більшість використовується для риборозведення. Така кількість ставків негативно впливає на стан водних ресурсів, сток річок області є значно зарегульованим, що знижує здатність річок до самоочищення.

Недоліком є також те, що в окремих районах при розпаюванні сільськогосподарських земель були роздані і землі водного фонду – прибережні захисні смуги. Погіршує становище висока розораність (майже 70%) та еродованість (близько 40%) земель, і як наслідок, виникає замуленість більшості водойм.

Через відсутність коштів стримуються на місцях роботи зі створення ПЗС річок і водойм, винесенню їх у натуру і встановленню межових знаків.

Не гарантує безаварійний пропуск високих вод та правове використання водних об'єктів і факт наявності значної кількості безхазяйних гідротехнічних споруд. Із 5298 гідроспоруди безхазяйними є 4066 або 77%.

Незадовільний стан ґрунтів. Деградація земель та опустелювання.

Сільськогосподарська освоєність Вінницької області має високі показники. Наслідком цього є прогресуюча деградація земель, що створює загрозу екологічній безпеці області. Крім того, надмірне навантаження на земельні угіддя спричинило активізацію розвитку негативних процесів, серед яких особливої сили набули ерозійні. До такого стану призвело нехтування питаннями екологічної придатності земель для використання певних

сільськогосподарських культур.

На сьогодні структура орного шару значно зруйнована, що негативно позначається на водно-фізичних властивостях, повітряному режимові, викликає самочинне ущільнення поверхневого шару, утворення кірки після дощів. Із цієї причини різко знижується запас продуктивної вологи та водопроникність ґрунтів, що призводить до активізації процесів ерозії. Ситуація, яка склалася, зумовлена головним чином тим, що впродовж багатьох десятиріч екстенсивне використання земельних угідь, і особливо ріллі, не компенсувалося рівнозначними заходами щодо відтворення ґрунтів.

У цьому полягає головна причина низької ефективності засобів, які застосовуються з метою інтенсифікації землеробства, а комплекс деградаційних процесів виснажує ґрунтові виробничі ресурси, знижує врожай сільськогосподарських культур. Найбільших збитків ґрунтам завдають водна та вітрова ерозії, безповоротні втрати гумусу та поживних речовин, засолення та закислення ґрунтів, висушування та перезволоження, в т. ч. заболочування, забруднення промисловими відходами та викидами, отрутохімікатами.

Антропогенний вплив на довкілля постійно зростає і досягнув критичних значень, що позначилося на стані ґрунтового покриву. Погіршуються фізичні, хімічні й біологічні властивості ґрунтів, зростають площі деградованих земель, забруднених атмосферними викидами й стічними водами, хімічними речовинами та радіонуклідами.

Проблеми природно-заповідного фонду та біорізноманіття

Природні території, сприятливі для відтворення дикої фауни і флори, є території природно-заповідного фонду, загальна площа яких у Вінницькій області складає 69 064,2 га (2,61 % від площі області).

Для збільшення показника заповідності на 1% необхідно надати статус природно-заповідних територій близько 690га площі угідь. В області великий відсоток територій, які використовуються в сільському господарстві, та високий рівень розораності земель, що ускладнює проведення роботи у цьому напрямку, а також проведення пошуку, створення нових та розширення існуючих територій ПЗФ.

Відсутність грамотного ознайомлення населення з обмеженнями, які передбачені на заповідних територіях, ускладнюють процес надання погоджень щодо створення нових або розширення існуючих заповідних територій.

Крім того, є деякі проблеми, які стримують розвиток заповідної справи в області у практичному плані: неузгодженість і недосконалість законодавства (земельного, лісового, природоохоронного та законодавства про місцеве самоврядування) у частині заповідної справи; відсутність механізмів економічного стимулювання для створення нових об'єктів ПЗФ та відшкодування збитків землекористувачам, а також механізму викупу земельних ділянок для заповідання; передача під охорону територій та об'єктів ПЗФ; винесення меж в натуру вже існуючих територій та об'єктів ПЗФ; відсутність фінансування на місцевому рівні та недостатнє фінансування на державному рівні для виконання заходів щодо створення нових об'єктів ПЗФ та охорони і утримання існуючих об'єктів ПЗФ.

Основною загрозою для біологічного та ландшафтного біорізноманіття є антропогенна діяльність. Найзначнішим на сьогодні є скорочення ареалів існування. До цього призводить знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення), у глобальній зміні клімату, екологічно незбалансованій експлуатації, поширенні чужерідних видів, розповсюдженні хвороб та шкідників.

Внаслідок необґрунтованого розорювання земель, вирубки лісів, осушення чи обводнення території, промислового, житлового та дачного будівництва відбувається знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття є обов'язковою умовою сталого (збалансованого) розвитку.

Поводженням відходами.

В області, а особливо в обласному центрі, гостро стоїть проблема утилізації побутових відходів.

Усього в області згідно реєстру наявні 13 полігонів для розміщення побутового сміття та 786 сміттєзвалищ. Практика сортування сміття у Вінницькій області застосовується дуже обмежено. Технологію роздільного збирання твердих побутових відходів впроваджено в містах Гайсин, Могилів-Подільський, Хмільник, Ладижин та Калинівка (проводиться відбір скла, полімерів та паперу).

Найгостріше проблема поводження з твердими побутовими відходами стоїть для обласного центру. Звалище ТПВ м. Вінниці, що розташоване поблизу с. Стадниця Вінницького району, перевантажене, через значний внесок у забруднення довкілля включений до 100 найбільших забруднювачів. На сьогоднішній день на Стадницькому полігоні ведуться роботи, спрямовані на зменшення негативного впливу на довкілля (пересипка ґрунтом, проведення гідрологічних досліджень, здійснюється часткове сортування), проте вирішити питання закриття цього полігону та облаштування нового вирішити ще не вдалось.

Станом на 01.05.2020 року за даними інвентаризації в області обліковується 864,239 т непридатних та заборонених пестицидів та агрохімікатів (без Джуринського отрутомогиляника). Очищеними від пестицидів є 4 райони: Вінницький, Липовецький, Немирівський та Хмільницький.

На території Джуринської сільської ради Шаргородського району Вінницької області на кількадеметровій глибині в бетонних бункерах знаходяться отрутохімікати – заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин (ХЗЗР), які були завезені у 1978 році з 8 областей України (Вінницької, Житомирської, Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської, Рівненської, Тернопільської та Хмельницької). Могиляник є одним з найбільших в Європі. Орієнтовна кількість ХЗЗР, що зберігаються в могилянику, становить 2100 т разом з тарою та ґрунтом, яким вони пересипані. Необхідно провести комплексне дослідження пункту захоронення та розробити проект його консервації.

На земельній ділянці ліквідованого ВО «Хімпром» були утворені відходи хімічного виробництва, в тому числі фосфогіпс. Відповідно до протоколу №

10 від 07.05.2013 р. міської комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій організовані роботи з вимірювання об'єму насипу (відвалу) фосфогіпсу та визначенню його маси. Станом на 10 травня 2013 р. насип (відвал) фосфогіпсу має наступні параметри: об'єм – 340,7 тис. м³; маса – 421,11 тис. т. 30.05.2013 року ПП "Подільська промислова компанія" вивезено 3250 т відходів фосфогіпсу. Вивезення відходів призупинено.

Відповідно до статистичної звітності станом на 01 січня 2006 року впродовж виробничої діяльності на ВАТ «Завод «Термінал» було накопичено 120,365 т небезпечних відходів I-III класів небезпеки гальванічного виробництва. Згідно звіту ліквідатора, наданого Господарському суду Вінницької області, відходи зі сховищем продані ВКПП «Філіп».

На території бувшого підприємства ВАТ «Завод «Ореол» у підземному резервуарі знаходиться близько 20 т відходів гальванічного виробництва. У процесі ліквідації підприємства не було вирішено питання щодо знешкодження гальванічних відходів, які стали безхазяйними.

Відходи гірничодобувної та енергетичної та ін. галузей промисловості в області представлені золо-шлаковими відходами Ладижинської ТЕС. Найбільша кількість відходів в області утворюється в процесі експлуатації Ладижинської ТЕС – понад півмільйона тон золо-шлакової суміші щорічно. Усього у золовідвалі ТЕС їх накопичено понад 27 млн. т.

В області 89 населених пунктів області віднесено до зони посиленого радіоекологічного контролю. Площа забруднення радіонуклідами земель становить близько 2 тис. км² (7,5% від загальної площі області). З них щільність забруднення від 1 до 5 Кі/км² становлять землі площею 1964 км², від 5 до 15 Кі/км² – 36 км². Серед цих радіоактивних земель площа ріллі становить 973 км² із щільністю забруднення 1-5 Кі/км², а 5 км² – 5-15 Кі/км². Близько 40 тис. га сільськогосподарських угідь, забруднення яких цезієм-137 перевищує 1 Кі/км², сільськогосподарських угідь щільністю забруднення понад 5 Кі/км² в області немає. Щодо забруднення сільськогосподарських угідь стронцієм-90, то близько 13,5 тис. га ґрунтів області мають щільність забруднення понад 0,15 Кі/км², решта земель мають забруднення в межах 0,02-0,15 Кі/км². Радіаційна ситуація впродовж 2019 року не ускладнювалася.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.

Законом України "Про охорону навколишнього природного середовища" (№ 1264-ХІІ від 26 червня 1991 року) визначено (ст. 204), що до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

- а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;
- б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;
- в) участь у розробленні стандартів щодо регулювання використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища від забруднення та інших шкідливих впливів;
- г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;
- г) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (крім скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);
- д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;
- д-1) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;
- е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Засади екологічної політики України визначені Законом України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року" (№ 2697-VIII від 28 лютого 2019 року). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року" (№ 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про

оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01 липня 2015 року), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України "Про стратегічну екологічну оцінку" (№ 2354-VIII від 20 березня 2018 року).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 214/95-ВР від 06 червня 1995 року) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування";

постанова Кабінету Міністрів України "Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується";

Державні санітарні норми та правила "Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною";

наказ Міністерства екології та природних ресурсів України "Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами";

постанова Кабінету Міністрів України "Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів".

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України "Про охорону атмосферного повітря" (2707-XII від 16 жовтня 1992 року). Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

постанова Кабінету Міністрів України "Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря";

постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами";

постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря";

посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря; максимальні допустимі концентрації та "можливі рівні безпечного ефекту" для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України "Про відходи" (№ 187/98-ВР від 05 березня 1998 року) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються статтею 20 Закону "Про відходи". В області затверджено Регіональний план управління Вінницької області на період до 2030р.

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так, Законом України "Про інвестиційну діяльність" (№ 1560-ХІІ від 18 вересня 1991 року) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). У разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Крім цього, в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України "Про оцінку впливу на довкілля" (№ 2059-VIII від 23 травня 2017 року).

Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні:

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (від 01 липня 2015 року №562-VIII), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Закон України "Про стратегічну екологічну оцінку" ухвалений Верховною Радою України 20 березня 2018 року. У ньому СЕО визначається у процедурному аспекті: СЕО – це процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу СЕО, складання звіту про СЕО, проведення громадського обговорення та консультацій, врахування у документі державного планування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

Засади екологічної політики України визначені Законом України "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року" (схвалено Верховною Радою України 28 січня 2019 року). У цьому законі СЕО виступає одним із основних інструментів реалізації державної екологічної політики, який дасть змогу запобігти

негативному впливу на навколишнє природне середовище та встановити відповідність запланованої чи здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.

У 2012 році Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України (від 17 грудня 2012 року №659) затверджено Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації). Зокрема, відповідно до цього плану потрібно привести нормативно-правову базу України у відповідність до вимог "Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище".

Цілі Програми-2021 реалізуються через конкретні заходи і проекти. Серед цих заходів і проектів можуть бути і такі проекти, які, відповідно до Закону України "Про оцінку впливу на довкілля", підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності. Для таких проектів має бути здійснена процедура оцінки впливу на довкілля

Пріоритетним напрямком діяльності у сфері охорони навколишнього природного середовища є боротьба зі зміною клімату і запобігання зміні клімату – це система заходів, спрямована на скорочення викидів парникових газів (далі – ПГ) і стримування процесу зростання середньої глобальної температури атмосфери Землі. Перелік таких заходів визначено міжнародними угодами – Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату, Кіотським протоколом до неї, Паризькою кліматичною угодою, а на національному рівні - Концепцією реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 №932-р. Слід враховувати специфіку розгляду питань впливу на клімат, яка відрізняється від впливу на інші компоненти довкілля.

Оскільки питання зміни клімату ще недостатньо висвітлені в екологічних методичних документах, пропонується спрощено використовувати наступні елементи для здійснення оцінки впливу на клімат для документу державного планування:

Ел е- ме нт	Напр ям	Варіант	Ознаки
М -	пом'якшення (mitigation)	зменшення сумарного щорічного негативного впливу на клімат внаслідок проведення ДДП	зменшення енерго-, ресурсо- та водокористування; збільшення території лісів, лугів, водноболотних угідь; збільшення громадського транспорту у порівнянні з індивідуальним; оптимізація транспортних мережевих і розподільчих витрат та розміщення ресурсів; зменшення або відмова від використання викопного палива; збільшення використання відновлювальних джерел енергії; перехід на низьковуглецеві технології
М +		збільшення сумарного щорічного негативного впливу на клімат внаслідок	збільшення енерго-, ресурсо- та водокористування; зменшення території лісів, лугів, водно-болотних угідь; збільшення індивідуального транспорту; збільшення використання викопного палива;

Ел е- ме нт	Напр ям	Варіант	Ознаки
		проведення ДДП	збільшення неефективних витрат
M t		одноразові великі викиди ПГ під час проведення ДДП	великі витрати матеріальних та енергетичних ресурсів; масштабні земельні роботи
A +	адаптація (adaptation)	сприяння сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП	енергонезалежність, енергоефективність, водозбереження, матеріалозбереження, зменшення витрат та транспортних потреб, перехід на ефективні в умовах зміни клімату технології, забезпечення комфортних зон (тінь, вода, контрольована температура та вологість), підготовка до надзвичайних ситуацій природнього та техногенного характеру (в т.ч. запаси та запасні джерела), перевага місцевих ресурсів, збільшення території лісів, луків та водноболотних угідь
A -		зменшення сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП	збільшення потреб в усіх видах ресурсів та енергії, в першу чергу води, збільшення непродуктивних витрат, зменшення критичних запасів та запасних джерел, деактуалізація інформації для прийняття критичних рішень,

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків
Атмосферне повітря

Програмою враховано реалізацію затверджених галузевих програм, враховано пропозиції постійних комісій обласної Ради, структурних підрозділів обласної державної адміністрації, які розробили відповідні розділи Програми. В подальшому галузевими програмами передбачатиметься впровадження інвестиційно-інноваційних проєктів, які характеризуватимуться наявністю енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, маловідходних, безвідходних та екологічно безпечних технологічних процесів. Розвиток і впровадженню ІТ-технологій та інновацій у виробництві матимуть позитивний вплив на атмосферне повітря, оскільки в процесі їх виконання будуть застосовані сучасні енергозберігаючі і очисні технології тощо.

До тимчасових негативних впливів на повітря можна віднести вплив під час проведення будівельних робіт на проєктованих об'єктах, оскільки можливі викиди:

- пилу внаслідок дій із сипучими матеріалами (земляні роботи, навантаження тощо);

- викиди пилу з поверхонь, на яких рухається обладнання, необхідне для будівництва;

- викиди продуктів спалювання викопного палива з двигунів машин, транспортних засобів, що використовуються для перевезення працівників, транспортування матеріалів та інших двигунів, що працюють на викопному паливі (наприклад, дизельні генератори). Зазначений вплив припиниться як тільки будуть завершені будівельні роботи.

Позитивний вплив на якість атмосферного повітря в перспективі матимуть:

- озеленення прибудинкових територій, подальший розвиток територій загального користування та зон відпочинку, збереження та розвиток зелених зон для підтримки екологічного балансу, озеленення територій та догляд за зеленими насадженнями (які в подальшому призведуть до підвищення якості повітря за рахунок зменшення пилу, шумового забруднення);

- покращення технічного стану автомобільних доріг, продовження розвитку велосипедного руху, які з поступовим впровадженням призведуть до зменшення рівня викидів від автомобільного транспорту;

- впровадження системи моніторингу довкілля, що забезпечить підвищення рівня точності та достовірності даних про стан повітря і як результат можливість формувати чіткіші плани дій для покращення його якості.

Клімат

При умові виконання основних завдань, зокрема в частині впровадження новітніх енергоефективних та енергоощадних технологій в житлово- комунальному господарстві населених пунктів, в об'єктах соціальної інфраструктури, житлових будинках, інших закладах, сприятиме

зменшенню викидів тепла і шкідливих речовин у повітря (зокрема CO²), що мінімізує вплив на зміну клімату.

Позитивний вплив на стан клімату матиме також впровадження заходів з покращення стану автомобільних доріг, проведення оновлення рухомого складу автотранспорту та електротранспорту, підвищення рівня озеленення території міста, модернізації системи теплопостачання населених пунктів області.

Негативний вплив матиме тимчасовий характер за рахунок збільшення локальних викидів, наприклад, під час будівельних робіт.

Довгостроковий вплив може бути за рахунок формування теплових островів через локальне збільшення щільності забудови та заасфальтованих поверхонь під час розширення житлової забудови, тощо.

Земельні та водні ресурси

Негативними наслідками впливу виконання деяких завдань Програми економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2022 рік на земельні ресурси може бути вилучення земель під будівництво нових інженерних мереж, житлових будівель. Потенційними джерелами впливу на ґрунти під час проведення будівельно-демонтажних робіт є підвищення вологості ґрунтів за рахунок асфальтування території; зняття родючого шару ґрунту, щодо водних ресурсів - порушення природного стоку поверхневих вод за рахунок планування території, траншейної прокладки різних комунікаційних мереж тощо; випадкові проливи паливно-мастильних матеріалів.

Для запобігання даного явища вживатимуться заходи щодо відновлення об'єктів благоустрою території з відновленням твердого та рослинного покриву, будівництво та реконструкція очисних споруд і систем водовідведення.

Відходи

Проблема збирання, накопичення, переробки, утилізації, видалення, знешкодження та захоронення твердих побутових відходів є однією з найбільш болючих та гострих. Сміття накопичується всюди. Зростають обсяги відходів, поширюються площі несанкціонованих звалищ. Відсутність дієвого контролю призводить до масового утворення несанкціонованих звалищ та численних порушень законодавства під час поводження з небезпечними відходами. За відсутності роздільного збирання побутових відходів практично не розв'язується проблема поводження з небезпечними відходами, які містяться у складі побутових відходів.

Непросто відразу змінити звички великої кількості людей. Для цього вирішено розпочати впровадження роздільного збору сміття саме з навчальних закладів, де є можливість забезпечити як теоретичний (озброєння знаннями), так і практичний досвід (створити умови для роздільного збору сміття). Залучення дітей до вирішення проблеми дозволить зменшити негативні прояви у майбутньому.

Біорізноманіття

Програмою передбачається виконання завдань щодо збереження та розвиток зелених зон для підтримки екологічного балансу; подальше впорядкування та розвиток зелених насаджень; подальший розвиток територій загального користування та зон відпочинку тощо.

Природоохоронні території

У Програмі передбачено напрямки, спрямовані на встановлення потенційних територій особливого природоохоронного значення, задля створення об'єктів природно-заповідного фонду на ділянках, що відповідають умовам забезпечення охорони природних комплексів; координація робіт з встановлення в натурі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення та збереження природних ландшафтів на землях промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та ділянках, що мають історико-культурну цінність

Здоров'я населення

Реалізація Програми ймовірно має забезпечити покращення життя та стану здоров'я населення. Впровадження деяких заходів ймовірно матиме непрямий позитивний вплив на здоров'я населення оскільки передбачає ряд напрямків у всіх сферах діяльності області задля досягнення даної цілі.

Реалізація Програми не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Водночас реалізація багатьох завдань Програми може сприяти покращенню екологічної ситуації в області.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми ґрунтуються на впливах, оцінених у попередньому розділі звіту. Однак, такі заходи – це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації шляхів досягнення визначених пріоритетів, а також у процесі надання екологічних дозволів.

Сфера довкілля	Заходи щодо зменшення негативних наслідків
Атмосферне повітря	<ul style="list-style-type: none">- проведення модернізації обладнання на підприємствах промисловості області;- заходи з озеленення міста;- застосування сучасних енергозберігаючих і очисних технологій, тощо;
Водні ресурси	<ul style="list-style-type: none">- реконструкція каналізаційних очисних споруд;- лабораторний контроль на забрудненість ґрунтових вод та поверхневих водойм при неправильному поводженні з побутовими і промисловими відходами;- забезпечення дотримання вимог чинного законодавства при реконструкції головних споруд та мереж комунальних систем
Відходи	<ul style="list-style-type: none">- впровадження технології роздільного збирання твердих побутових відходів;- розв'язання проблеми знешкодження, утилізації промислових відходів;- ліквідація стихійних сміттєзвалищ
Ґрунти	<ul style="list-style-type: none">- дотримання норм чинного законодавства при проведенні робіт із зняттям родючого шару ґрунту;- вжиття заходів по запобіганню розвитку процесів ерозії та опустелення ґрунтів;
Природно-заповідний фонд	<ul style="list-style-type: none">- координація робіт зі встановлення в натурі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення та збереження природних ландшафтів;- встановлення потенційних територій особливого природоохоронного значення, задля створення об'єктів природно-заповідного фонду на ділянках, що відповідають умовам забезпечення охорони природних комплексів;

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).

Для підготовки Звіту про стратегічну екологічну оцінку Програми економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2022рік використано наступні вихідні дані:

- Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Вінницької області у 2019 році;
- дані Головного управління статистики у Вінницькій області; галузеві обласні програми;
- дані Вінницького обласного лабораторного центру МОЗ України;
- Регіональний план управління відходами Вінницької області на період до 2030року;
- Програма економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2021рік;
- публікації і оцінки незалежних експертів про стан навколишнього природного середовища у Вінницькій області;

Використані інструменти та методи

У процесі проведення СЕО використано такі методи:

Статистичний метод, який ґрунтується на кількісних показниках, які дають можливість зробити висновок про темпи розвитку процесу змін у майбутньому;

Метод екстраполяції. За основу взято аналіз стану економічного і соціального розвитку Вінницької області за останні 5 років, який дає змогу проаналізувати динаміку змін у реальному секторі економіки, наповненні місцевого бюджету, розбудові соціальної та дорожньої інфраструктури, впровадженні енергоефективних і енергозберігаючих заходів у різних галузях і сферах діяльності, поліпшенні матеріально-технічної бази закладів освіти, охорони здоров'я, фізкультури і спорту, культури.

До ускладнень, які виникли під час підготовки Звіту про СЕО, однозначно можна віднести недостатність інформації, використання у звітних матеріалах застарілих даних, відсутність «якісної» інформації на сайтах профільних організацій та установ, які є носіями та розпорядниками цієї інформації.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

В процесі моніторингу основну увагу слід приділяти заходам передбаченим в сфері охорони навколишнього природного середовища. Виконання ряду планувальних і технічних заходів, визначених у проєкті Програми, а також заходів, передбачених цільовими регіональними програмами у сфері охорони навколишнього природного середовища є обов'язковою умовою для досягнення стійкості природного середовища до антропогенних навантажень та забезпечення сприятливих санітарно-гігієнічних умов проживання населення.

При моніторингу реалізації Програми необхідно перевіряти виконання рішень, спрямованих на охорону довкілля.

Для проведення оцінки антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги необхідно щорічно проводити поглиблений аналіз результатів лабораторних досліджень стану довкілля (вміст забруднюючих речовин у повітрі населених пунктів, аналізу води поверхневих водних об'єктів та підземних джерел, аналізу ґрунтів), статистичних показників (обсяги викидів забруднюючих речовин у повітря, водокористування та водовідведення; показники утворення та поводження з відходами) відомостей щодо стану складових довкілля (розвиток зсувних процесів, стан природоохоронних територій).

У разі виявлення систематичного погіршення показників забруднення довкілля провести аналіз причин їх виникнення та розробити заходи щодо зменшення негативних наслідків.

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності).

Такий вплив можливий у разі будівництва нових об'єктів у прикордонних районах (Могилів-Подільському та Тульчинському). Ці впливи мають бути незначними і прийнятними.

11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію

Програма економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2022 рік (далі – Програма) розроблена на основі аналізу соціально-економічної ситуації в області у 2021 році, з урахуванням завдань і положень Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та Стратегії регіонального збалансованого розвитку Вінницької області на період до 2027 року.

Головною метою Програми є забезпечення розвитку області шляхом створення необхідних умов для структурних зрушень в економіці, ефективного використання внутрішнього природно-ресурсного потенціалу, підвищення зайнятості населення, формування позитивного іміджу регіону, забезпечення якості та загальної доступності публічних послуг, підвищення добробуту та стимулювання гармонійного розвитку населення.

На основі здійсненого аналізу поточного стану довкілля Вінницької області, у тому числі здоров'я населення (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси, ґрунти, кліматичні фактори, рівня забруднення довкілля та здоров'я населення) сукупний вплив від реалізації Програми є екологічно допустимим.

Програмою враховано реалізацію затверджених галузевих програм, враховано пропозиції постійних комісій обласної Ради, структурних підрозділів обласної державної адміністрації, які розробили відповідні розділи Програми. Виконання заходів Програми, буде спрямовано в тому числі на виконання екологічних індикаторів та передбачає реалізацію заходів, спрямованих на встановлення новітніх технологій енергозбереження, раціональне використання водних ресурсів, зменшення забруднення навколишнього середовища стічними водами тощо.

При моніторингу реалізації Програми необхідно перевіряти виконання рішень, спрямованих на охорону довкілля.

Для проведення оцінки антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги необхідно щорічно проводити поглиблений аналіз результатів лабораторних досліджень стану довкілля (вміст забруднюючих речовин у повітрі населених пунктів, аналізу води поверхневих водних об'єктів та підземних джерел, аналізу ґрунтів), статистичних показників (обсяги викидів забруднюючих речовин в повітря, водокористування та водовідведення; показники утворення та поведження з відходами) відомостей щодо стану складових довкілля (розвиток зсувних процесів, стан природоохоронних територій).

У разі виявлення систематичного погіршення показників забруднення довкілля провести аналіз причин їх виникнення та розробити заходи щодо зменшення негативних наслідків.